

בסיעתא דשמיא
גיליון

”דביאנא
אל בית
הרב
ודגלו עלי אברהם”

שיעורים שנמסרו מפי
הרב ישראל סאלי פחימה
שליט”א
רב ק”ק ”תפילה למושה אמת ליעקב”
וביהמ”ד ”משכן דניאל”

שמות • וארא • בא • בשלח • יתרו • מוש
בראשית • נח • לך • וירא • חיי ש
נשא • בתעלותך • שולח לך • קרח • ד

פרשת

דבָּרִים

זמני השיעורים של הרב מתקיימים מידי שבוע כדלהלן:

בבית הכנסת "זכור לאברהם" פלח 6 באר שבע:
בימי רביעי בשעה 20:00 בערב.

בבית הכנסת "בית אברהם" שכונה א' באר שבע:
בימי שלישי בשעה 18:30 בערב.
מידי שבת כשעה לפני צאת השבת.

בית הכנסת "תפילה למשה אמת ליעקב" רח' הכותל המערבי 42:
בימי ראשון, שני, שלישי וחמישי לאחר תפילת ערבית.
מידי שבת בשעה 16:00 עד תפילת מנחה.

בית כנסת "ממזרח שמש" שכונת פלח 7:
ימי ראשון ושני בשעה 18:30

— ♦ —
חדש! חדש!

בבית הכנסת "עוזי ומעוזי רחמים" רח' עליזה בירון 24 ב"ש
ימי חמישי בשעה 20:00-21:00

— ♦ —

חלק מהשיעורים נמצאים לצפייה ברשת היוטיוב
ניתן גם להוריד את העלון באתר : לדעת נט www.ladaat.info

כתיבה ועריכה: נתנאל ח.

להארות והערות וכן לקבלת הגיליון ניתן לשלוח מייל בכתובת:

Bhsp2020@gmail.com

© כל הזכויות שמורות

להזמנת שיעורים: 054-84-06-294

— ♦ —

המעוניינים לזכות לקחת חלק בגיליון זה

(דפואה/הצלחה/זיווג/ עילוי נשמת וכו')

מוזמנים ליצור קשר לטלפון:

054-84-06-294

— ♦ —

ספר דברים וסוד הגאולה: הצפינו עצמכם בתורה

הבסיס לכל הוא "המעשה רוקח", ממנו אפשר לפתח את העניין כולו. אין ביכולתנו לחדש תורה באופן מוחלט כיום, אך אנו יכולים לחבר דברים על פי הקדמות קיימות.

"בעזרת השם, נעשה ונצליח. ברוך השם, מתחילים עם חומש חדש, חומש דברים. חומש זה מיוחד בסגולותיו הגדולות, הנפלאות והעצומות, ובפרט בדור האחרון הוא קיבל עוצמות נוספות."

ייחודו של ספר דברים

אנחנו נמצאים בפרשת דברים, שהיא תמיד השבת שלפני **תשעה באב - שבת חזון**. פרשת **"ואתחנן"** תמיד מגיעה לאחר תשעה באב, כפי שמבואר בטור אורח חיים, סימן תכ"ח. ידוע שתמיד בפרשה שקודמת לאירוע, יש בה השפעות

במאמר על פרשת דברים¹, נגענו בנקודה מה מיוחד בספר זה. התשובה לכך היא נושא שלם, אך בגדול, היא קשורה לעקרונות הקבלה. חז"ל הציגו בפנינו אינספור פעולות, אך

¹ בספרנו "אל בית היין" חלק א' עיין שם.

עם אדום, שכן זכויותיו של עשיו עדיין עומדות.

המדרש בדברים רבה, פרשה א, אות יט, מבאר: "ונסב את הר שעיר ימים רבים - כבר ימים רבים שאנו מסתובבים בהר שעיר של גלות אדום, בני בניו של עשו הרשע". כלומר, אנו מסתובבים יותר מדי זמן בגלות זו. הקדוש ברוך הוא מלמד אותנו כיצד להישמר בתוך הגלות וכיצד לקרב את הגאולה. הפתרון שמשה רבנו, בפרידתו מעם ישראל, רומז להם, הוא: **"רב לכם סוב את ההר הזה של גלות אדום, מספיק לסובב אותו. פנו לכם צפונה".**

המדרש מציע שלוש פרשנויות לביטוי **"פנו לכם צפונה"**:
1. **הצפינו עצמכם בתורה:** "מהו פנו לכם צפונה? אמר רב חייא: אמר להם הקב"ה לישראל: אם ראיתם אותו [עשיו] שמתבקש להתגרות בכם, אל תעמדו

המכינות אותנו אליו. היום נתמקד בנקודה המתאימה הן לתקופה זו שלפני תשעה באב והן לזמן הנוכחי של ציפייה ודריכות. הלוואי ש-10% מהציפייה הזו לגאולה הייתה מופנית למשיח, והוא כבר היה מגיע. ישנם חששות מפני **"תגובות"**, ורבים מצפים במתח. הפסוקים והמדרשים באים לעורר אותנו כיצד לצפות למשהו, או לחשוש מפני משהו.

"רב לכם סוב את ההר הזה, פנו לכם צפונה"

בפרשה, משה רבנו מתאר את קורות עם ישראל, ובתוך כך מופיע פסוק מעניין: **"וַיִּפְּן וַיִּסַּע הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יָם סוּף כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֵלַי וַיִּסַּב אֶת הַר שֵׁעִיר יָמִים רַבִּים"** (דברים ב, א). לאחר מכן נאמר: **"וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי לֵאמֹר. רַב לָכֶם סֹב אֶת הָהָר הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפוֹנָה"** (דברים ב, ג). כלומר, אסור היה להתחיל

להסתיר עצמנו, היכן? בתורה,
או להמתין למשיח.

כוחה של תורה מול כוחו של עשיו

החיבור בין דברי המדרש לדברי
הגמרא במסכת מגילה דף ו' הוא
מרתק. הגמרא מביאה: "אמר רבי
יצחק: מאי דכתיב 'יוֹחַן רָשַׁע בַּל
לָמַד צֶדֶק' (ישעיהו כו, י)? "יצחק
אבינו ביקש רחמים על עשיו,
"יוחן עשיו". הקדוש ברוך הוא
השיב: "רשע הוא". יצחק שאל:
"בל למד צדק? האם אין מי
שילמד עליו זכות?" **הקדוש ברוך
הוא אמר:** "בארץ נכוחות יַעֲקֹב
[=יעשה עוול]", כלומר, עשיו עתיד
להחריב את בית המקדש. יצחק
ירד מעשיו, במיוחד כיוון שעשיו
יחריב את הבית השני, **המכוון
כנגד יצחק** (הבית הראשון כנגד
אברהם, הבית השלישי כנגד
יעקב). כשאמר הקב"ה ליצחק
שעשיו יחריב את ביתו שלו, ביתו
בזכות יצחק, **יצחק נסוג.**

כנגדו, אלא הצפינו עצמכם
ממנו עד שיעבור עולמו. "זו
הדעה הראשונה במדרש.

2. **ברחו אל התורה:** "אמר יהודה
בר שלום: אמרו לו ישראל: ריבנו
של עולם, אביו [יצחק] ברכו 'על
חרבך תחיה', ואתה מסכים עמו,
ואתה אומר לנו 'הצפינו עצמכם
מפניו', להיכן נברח? אמר להם
הקב"ה לישראל: אם ראיתם
שמזדווג לכם - ברחו לתורה. ואין
צפונה אלא תורה, שנאמר: **יִצְחָק
לְיִשְׂרָאֵל תּוֹשִׁיָהּ** (משלי ב, ז)".

3. **המתינו למשיח:** "דבר אחר,
מהו צפונה? **אמר רבי יצחק:**
אמר הקדוש ברוך הוא: המתינו
עד עכשיו, מלך המשיח לבוא
ויקיים 'מִה רַב טוֹבָה אֲשֶׁר צָפַנְתָּ
לִירְאָיו' (תהלים לא, כ). כלומר,
המתינו, כי המשיח יבוא בזכות
מה שצָפַן ה' ליראיו.

מדרש זה, העוסק בהתארכות
גלות אדום, מציג לנו פתרונות:

מרכין קולו [מחליש את קולו, כלומר לא עוסק בתורה], ידי עשיו שולטות. ובשעה שהוא **מצפצף בקולו בתורה**, אין הידיים ידי עשיו שולטות".

המדרש בבראשית רבה פרשה ס"ז מביא מעשה: "למדו פילוסופים בעולם כבלעם בן בעור וכאבדימוס אגרדי... ונתכנסו כל אומות העולם אצלו. אמרו לו: תאמר שאנחנו יכולים להזדקק אל אומה זו [ישראל]? אמר להם: לכו וחזרו על בתי כנסיות ובתי מדרשות שלהם. אם מצאתם שם תינוקות מצפצפים בקולם - אין אתם יכולים להם, שכבר הבטיחם אביהם: **'הקול קול יעקב'**, בזמן שקול של יעקב מצוי בבתי כנסיות, אין ידי עשיו [שולטות]. ואם לאו - **'הידיים ידי עשיו'**, אתם יכולים להם". כלומר, כוחו של עשיו תלוי בנו. אם אנו נחלשים בתורה, הוא יכול להיכנס. אם לא, לא משנה

המדרש באסתר רבה פרשה ג', אות א', אומר: "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, **ראית שעשיו הרשע בא** ועתיד להחריב את בית המקדש ומגלה את ישראל מארצם". חז"ל מגדירים את עשיו כמחריב הבית השני. גם הבת קול שיצאה כשהגיע טיטוס (כפי שמובא בגמרא בגיטין נו, ב) קראה לו **"רשע, בן רשע, בן בנו של עשיו הרשע"**. כלומר, ההרס של הבית השני **קשור לעשיו**, ולכן, כל עוד הבית השלישי לא נבנה, **אנו עדיין בבעיה עם עשיו**.

הנס וההצלה שלנו הם בכך שיצחק אבינו הקדים רפואה למכה: יעקב הסתתר מעשיו, ואז יצחק בירך את יעקב בברכת **"הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו"** (בראשית כז, כב). גם לאחר שבירך את עשיו ואמר לו **"והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך"** (בראשית כז, מ), המדרש אומר: "בשעה שיעקב

הוא - מתפוצץ. כשאדם בורח לתורה, כביכול מכניס עצמו לתורה, הוא מפוצץ את היצר הרע או ממיס אותו. הצפנה היא הסתרה, וכשאדם מסתיר עצמו בבית המדרש, הוא מוגן מפני היצר הרע.

תשעה באב וחיזוק בתורה

הקשר בין **"סובו לכם צפונה"** לעיסוק בתורה מתאים מאוד לפרשת דברים, המגיעה לפני תשעה באב. תשעה באב הוא רעיון החורבן, שהיה בגלל עשיו. כדי שלא נגרום שוב את אותו יסוד, עלינו להחליש את כוחו של עשיו. איך? על ידי **"סובו לכם צפונה"**, כלומר, על ידי התעוררות וחיזוק בלימוד תורה. בכך אנו מקדימים רפואה למכה מבחינת **"קול קול יעקב"**. אולי בכך יגזור בורא עולם שהשנה הבית לא יחרב, ובית המקדש, הבנוי ומשוכלל בשמיים, ירד אלינו מוכן.

כמה כוח, עוצמה או רוע יהיה לו, זה לא תלוי בו אלא בנו.

לפי זה, גם כשיצחק בירך את עשיו **"על חרבך תחיה"**, הוא תלה זאת בכוחו של **"קול קול יעקב"**. אם יעקב מצוי, לעשיו אין מה לעשות. לכן, הקדוש ברוך הוא רומז לנו בפרשת דברים: **"אם ראיתם שמזדווג לכם [עשיו], מה תעשו? פנו לכם צפונה - ברחו לתורה"**, כפי שהמדרש מבאר. אם נברח לתורה, נחזור לבחינה של **"קול יעקב"**, ואז לעשיו אין משמעות. זהו הרמז הראשון בפסוק.

מה העניין בצפון?

מדוע נאמר **"הצפינו את עצמכם"**? מדוע להצפין? הגמרא בסוכה נב, א, אומרת: **"תנא דבי רבי ישמעאל: אם פגע בך מנוול זה [היצר הרע] - משכהו לבית המדרש. אם אבן הוא - נימוח, אם ברזל**

הבית. זו החזרה הכללית שמשה רבנו עושה להם - סיכום על התורה - שהוא חיזוק בתורה. **"שובו לכם צפונה"** מהר שעיר הוא חיזוק בתורה כדי לערער ולהפחית את כוחו של עשיו.

גאולה בזכות משה ותורה

במדרש היו שני הסברים ל**"פנו לכם צפונה"**: האחד, תצפינו עצמכם בתורה, והשני, תחכו למשיח. כיצד הם קשורים? **האור החיים הקדוש**, בתחילת פרשת **"תצווה"**, מביא מהזוהר חדש, שרבי יוסי בן חלפתא שאל את רבי יצחק: "שמא שמע מר מדוע נתארכו כל כך ימות המשיח בגלות זו?" (כלומר, כבר אז שאלו על התארכות הגלות). **רבי יצחק השיב: "לא התארכה הגלות אלא בשל ביטול תורה"**. ושמע מרב המנונה סבא: "שלוש גלויות גלו ישראל ונגאלו מהן בזכות שלושה אבות. אבל מהגלות הרביעית יגאלו ישראל בזכות משה".

הצער והאבלות הגדולה בתשעה באב אינם רק על חורבן ישן. כתוב בספרים שבכל שנה ושנה, בורא עולם בונה את בית המקדש מחדש בשמיים ומחכה לראות אם נהיה ראויים. אם אין ברירה ומעשינו כאלה שהוא חייב להשמיד אותנו או להחריב את הבית, הוא בוחר שוב להחריב את הבית שלו. **הוא שורף אותנו מחדש**, ואז מתחילים לבנות שוב אבנים. האבלות היא כדי שנזדהה עם צער השכינה. כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו. כלומר, מעשינו היו ראויים לחורבן גם אילו היה קיים. בורא עולם ברחמיו מחריב רק את הבית של מעלה.

לכן, אנו, **בצעד מקדים, שואלים: מה גרם לחורבן? עשיו וכוחו. מתי כוחו של עשיו מגיע? כשאין תורה. אם נתחזק ונשוב "צפונה"**, נתחזק בתורה, אולי נזכה שלא יהיה לו כוח. ואם לא יהיה לו כוח, אולי סוף-סוף יירד

צפון ודרום: תורה ופרנסה

מדוע הקדוש ברוך הוא נקט בלשון **"פנו לכם צפונה"**, המרמז על עסק התורה? המדרש אומר: **"אם ראית שמזדווג לכם עשיו, ברחו לתורה, ואין צפונה אלא תורה שנאמר: 'יצפון לישרים תושייה'"**. אולם, הגמרא בבא בתרא דף כה, א, אומרת: **"הרוצה שיחכים - ידרים, ושיעשיר - יצפין"**. המנורה הייתה בדרום וממנה באה החכמה (התורה), והשולחן היה בצפון וממנו בא העושר. אם כך, לכאורה היה צריך לומר **"הדרימו"** כדי לרמוז על תורה. מדוע המדרש משתמש ב**"צפון"** ומחפש פסוק כמו **"יצפון לישרים תושייה"** כדי לקשר אותו לתורה?

הרב ישראל מרז'ין אומר דבר מבהיל על הפסוק בקהלת: **"הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן סוֹבֵב סִבֵּב הוֹלֵךְ הָרוּחַ וְעַל סְבִיבֹתָיו שֶׁב הָרוּחַ"** (קהלת א,

הזהר ממשיך ואומר: "לא גלו ישראל על ביטול תורה ששאלו לחכמה ולנבואה מפני מה אבדה הארץ, עד שהקב"ה בעצמו גילה עליהם על **'עוֹזְבֵם אֶת תּוֹרָתִי'** (ירמיה ט, יב)". הקדוש ברוך הוא אומר: בגלויות הראשונות חזרו בזכות האבות. "עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, שישבו ויעסקו בתורתו - בזכות משה אני גואלם". **האור החיים הקדוש** מבאר: **"ולזה נתארכה הגלות, כי כל עוד שאיננו עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם הבטלנים מן התורה"**.

לפי זה, שני הביאורים במדרש תלויים זה בזה: **"פנו לכם צפונה - תצפינו את עצמכם בתורה"**. ממילא תזכו ל**"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך"**, תזכו למשיח, כי המשיח יגיע רק בזכות התורה, כפי שאומר הזהר. זוהי דרך אחת, והשנייה נגזרת ממנה: תצפינו עצמכם בתורה, ועל ידי כך יגיע המשיח.

כלומר, גם מכאן אנו רואים שהעיסוק בתורה רמוז בדרום.

זבולון שהוא יששכר...

השאלה המתבקשת היא: האם מי שעוסק בפרנסה, שאינו תורתו אומנותו, נכלל בסיפור? לכאורה, חלוקת העם בישראל היא כזו שיששכר עוסק בתורה וזבולון בפרנסה. והם יחד, זבולון מפרנס את יששכר. אולם, אפשר לקרוא את הפסוק "שִׁמְחַ זְבוּלֹן בְּצִאֲתָךְ וַיִּשְׁשָׁךְ בְּאַהֲלֶיךָ" (דברים לג, יח) אחרת: זבולון, אתה יוצא לעסוק בפרנסתך, אך אתה יכול לפתוח את יומך בתורה ולסיים אותו בתורה. "ויששכר באוהליך" לא מתייחס רק למישהו אחר, אלא גם אליך עצמך. כל אחד חייב שיהיה דבוק בתורה.

הרבצדוק הכהן מלובלין ב"צדקת הצדיק" (קמ"ד) מביא את הבעל שם טוב שאומר: "במקום שהוא המחשבה של האדם - שם

ו). שלמה המלך בא להוכיח את האדם שנשלח לעולם הזה לעסוק בתורה, אך במקום זאת הוא מבזבז את ימיו ברדיפה אחר ענייני העולם הזה. לא תהיה לו ברירה, ואחרי מותו יצטרך להתגלגל בעולם עד שישלים את תפקידו לעסוק בתורה, כפי שרבי חיים ויטאל כותב בשם רבינו האר"י.

הפסוק "**הולך אל דרום**" מתאר את מטרת האדם בעולם - לעסוק בתורה (הדרום). אך הוא "**סובב אל צפון**", בורח לכסף, רוצה רק כסף. לא רק זאת, אלא "סובב סובב הולך הרוח" - הוא כל היום, ביום ובלילה, סביב המחשבה איך להרוויח עוד. הרוח שלו, רוח האדם, סובבת סביב הצפון (עושר), לא חוזרת לדרום. אז מה נעשה? "**ועל סביבותיו שב הרוח**" - אין לו ברירה, אחרי 120 שנה הוא יצטרך לשוב לעולם בגלגול כדי להשלים את תפקידו בתורה.

"או-או". "נשאת ונתת באמונה" זו עשייה תקינה של צד הצפון. **"קבעת עיתים לתורה"** - זה צד הדרום. אם הוא רק נשא ונתן באמונה ולא קבע עיתים לתורה, הוא הולך **"סובב סובב הולך הרוח"** סביב הצפון, ו**"ועל סביבותיו שב הרוח"** - הוא חוזר בגלגול. לכן, השאלות הראשונות הן אם עשית את המוטל עליך בשני הצדדים.

"פנו לכם צפונה" - לא "שבו לכם צפונה"

כאשר הקדוש ברוך הוא אמר **"פנו לכם צפונה"**, הוא לא אמר **"שבו לכם צפונה"**. **"שבו"** פירושו לשבת במקום קבוע. **"פנו לכם"** - **תתקדמו**. זה יכול להתפרש כהתקדמות, או שאתם יושבים בדרום, אך פניכם לכיוון הצפון. כלומר, עיקרכם בדרום (תורה). הפרנסה נחוצה, ולכן הקדוש ברוך הוא אומר **"תעשו"**, אך גם כשאתם בצפון, תבינו שזו

הוא כל האדם. כי עיקר האדם אינו הגוף רק הנפש. והנפש אינה רק דבר הכוח המחשב ומהרהר והרוצה שבאדם. ומקום שמחשבתו אדוקה, כך הוא כל צורת האדם באותה עת". אם אדם ניגש למצוה באמונה שלמה שעל ידי עשייתה הוא ידבק בו יתברך, ומחשבתו שם, זה גורם שכל רמח איבריו ושס"ה גידיו נגררים אחר המחשבה.

לפי זה, **אדם היושב בכולל אך כל היום מחשבותיו בעסקים, נמצא בצפון**. אך אדם שעובד, אך החל את יומו בדף היומי, ראשו דבוק בסוגיה, והוא חושב על השיעור בערב, ראשו נמצא בדרום, למרות שגופו בצפון. **"במקום שחושב האדם - שם הוא כולו"**.

זה מסביר את הגמרא בשבת לא, א: בשעה שמכניסים אדם לדין, שואלים אותו "נשאת ונתת באמונה?". ולאחר מכן מיד: **"קבעת עיתים לתורה?"**. **אין זה**

עולם לא צריך לדבר ללומדי תורה, הם תמיד בבחינה הזאת. אך מה עם שאר עם ישראל? לא כולם רק לומדים תורה, אלא עוסקים בפרנסתם. להם נתן בורא עולם את הפטנט הזה: **"פנו לכם צפונה"**. תרגישו שזו רק פנייה לצפון, אתם לא שם. ראשכם בבית המדרש, בשיעור תורה. אדם שחושב שהספיק רק שעתיים ביום (בוקר, ערב), לא יודע שבעיני השם זה נחשב לו כעשר שעות שיעור, כי כל היום ראשו היה שם, בעוד אברך שישב שבע שעות ולבבו היה במקום אחר, נחשב לו שלוש שעות. הכל תלוי בלב ובכוונה.

אחדות הרוחות לעתיד לבוא

חז"ל מלמדים אותנו שלעתיד לבוא יהיה ויכוח מעניין, כפי שמובא במדרש במדבר רבה פרשה יג', אות ב', על הפסוק בשיר השירים: **"עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי יבא"**

רק פנייה זמנית, אתם תחזרו למסלול הראשי (התורה). אם ראשכם יהיה תמיד בדרום, גם אם אתם עוסקים בפרנסה, הקדוש ברוך הוא יחשיב זאת לכם. **החידוש הגדול כאן הוא לאלו שיאמרו:** "אם הדרך היחידה היא רק תורה, ואני נאלץ לעסוק בפרנסה, היכן אני מול עשיו?" הקדוש ברוך הוא אומר: **"פנו לכם צפונה"**. גם כשאתם הולכים לצפון, שזה יהיה בצורה של פנייה. איפה הדעה שלכם, איפה הראש שלכם? בתורה. **ולכן היה צריך את הפסוק מ"משלי" ("יצפון לישרים תושייה")** כדי לגלות לנו שגם בצפון אפשר למצוא תורה.

לכן הגמרא ביומא (פה, ב) אומרת: "כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין". אם אנחנו מסתכלים לכיוון מזרח, הצפון הוא השמאל. אז **"כל פינות שאתה פונה" - עיקרן צריך להיות בדרום, התורה.** בורא

בניהם ויאמר: "אלו ואלו דברי
אלוקים חיים".

בורא עולם אינו תובע מאף
אחד יותר ממה שהוא מסוגל.
התביעה מ"הולכי הדרום"
(לומדי התורה) גדולה יותר, כי
הם יכולים יותר. ההוא בצפון,
אם הוא באמת רק רוצה, ורצונו
אמיתי, ועושה מה שהוא יכול, אז
תראו: הוא מגיע להשוואה. הוא
לומד שעתיים ביום ונחשב לו
עשר, והאברך שלומד 12 שעות
ונחשבות לו 4. מבהיל... אומר
הקב"ה "אני רוצה את דעתך, את
הרצון שלך" **רחמנא ליבא בעי...**

יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ

חז"ל מלמדים אותנו בפרקי אבות
(פרק ב', משנה ב'): **"רבן גמליאל
בנו של רבי יהודה הנשיא אומר:
יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ,
שיגיעת שניהם משכחת עוון. וכל
תורה שאין עמה מלאכה, סופה
בטילה וגוררת עוון"**. כלומר, לא

דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו" (שיר
השירים ד, טז). המדרש אומר:
"מלמד שעתידים הרוחות
להכניס קנאה זו עם זו... רוח
הדרום אומרת: אני מביאה גלות
תימן וגלות הגרה... ורוח צפון
אומרת: אני מביאה גלות צפון...
והמקום נותן שלום ביניהם, והן
נכנסות בפתח אחד, לקיים מה
שנאמר: **'אמר לצפון תני ולתימן
אל תכלאי הביאי בני מרחוק'**".

לעתיד לבוא, יעמדו האברכים
ויטענו: "אנחנו עסקנו בתורה,
והגאולה באה בזכותנו, כי 'הקול
קול יעקב' שלנו - מונעים
ידי עשיר". **מצדם**, יבואו בעלי
הבתים (רוח צפון) ויאמרו: "נכון,
הם עסקו בתורה, אבל גם אנחנו
עסקנו. אנחנו רק 'פנו לכם
צפונה', על פי הגזירה שעלינו
לעסוק בפרנסה, אך גם אנחנו
קבענו עיתים לתורה ודעתנו
הייתה בתורה כל הזמן". כל צד
יטען שהוא עשה יותר, אולם
הקדוש ברוך הוא ייתן שלום

כמו שבט לוי, שכל העולם סר מעליו (הרמב"ם, הלכות שמיטה ויובל פרק י"ג הלכה י"ג), זו בחירה. אבל זו בחירה מסוכנת.

הבעיה היא שהעולם צריך איזון. אם כל מי שלא לומד תורה היה משלב את הצפון והדרום, העולם היה מאוזן. אולם, כרגע יש חוסר איזון, כי מי שלא עוסק בתורה לא עוסק בכלל. אנחנו במלחמה, וכל חיזוק בתורה שלנו מפחית את כוחו של עשיו. שווה לקחת את הסיכון ולהכניס 1,000 איש לבית המדרש כדי ש-300 מהם ילמדו. אין דרך אחרת.

המסר פשוט: אם אנו רוצים להתמודד, לצלוח, לעמוד בכל קושי ולקצר את הגלות, הדרך היא **תורה**. וגם אם בורא עולם לא גזר עלינו לעסוק רק בתורה, החוכמה היא **"פנו לכם צפונה"** - גם כשאדם עוסק בפרנסה, דעתו צריכה להיות בתורה. ה' יעזור שנזכה לגאולה ברחמים. אמן.

פשוט לעסוק רק בתורה, יש בזה סכנות גדולות, כי המחויבות גדולה יותר. אם יש בטלה, הסכנה גדולה יותר. אדם שעייף מעבודתו ורוצה לנוח זה מובן, אך תלמיד חכם בבטלתו עלול לסבול יותר. מבחינת התוצאה הסופית, **"יפה [בקלות יותר] תלמוד תורה עם דרך ארץ"**, כי סכנתו פחותה. אם דעתו בתורה והוא עושה מה שצריך - **"נשאת ונתת באמונה וקבעת עיתים לתורה"** - הוא עובר את המסלול בקלות רבה יותר.

הגמרא בברכות ת, א, מביאה: "גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים". על ירא שמים כתוב **"אשרי איש ירא את השם"**, ועל הנהנה מיגיע כפו כתוב **"יגיע כפיו כי תאכל אשריו וטוב לך"** - אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא. על ירא שמיים לא נאמר **"טוב לך"**. זו בחירה מסוכנת להיות "תורתו אומנותו", אך מי שנפשו חפצה,